

Utbildningsplan

Subspecialiseringsutbildning i Gynekologisk Tumörkirurgi med Cancervård

Bakgrund

I Europa är det möjligt att genomgå subspecialiseringsutbildning genom ESGO (European Society of Gynecological Oncology) med certifiering i gynekologisk onkologi. Den inkluderar, förutom gynonkologi även bröst- och gynaekologisk onkologi och innefattar såväl tumörkirurgi som medicinsk onkologisk behandling och strålbehandling. Förhållandet i Sverige skiljer sig från många andra länder i Europa i det att den gynekologiska tumörkirurgin tillhör obstetrik och gynekologi vilken är separat från gynonkologi som specialitet. I Sverige har vi sedan 1999 en formaliserad subspecialiseringsutbildning benämnd ”Gynekologisk tumörkirurgi med cancervård” som leder fram till en certifiering av SFOG. Subspecialiseringsutbildningen är en kvalitetssäkring av den gynekologiska tumörkirurgin då antalet fall av tekniskt krävande gynekologisk cancerkirurgi i Sverige på årsbasis är begränsat. Utbildningens syfte är att öka kunskapsnivån och förbättra omhändertagandet av kvinnor med gynekologiska tumörsjukdomar.

Den gynekologiska tumörkirurgin i Sverige idag innefattar:

- Radikal hysterektomi med lymfkörtelutrymning vid cervixcancer
- Stadieindelningsoperation vid tidig ovarialcancer
- Stadieindelningsoperation vid corpuscancer
- Cytoreduktiv kirurgi vid avancerad ovarial/tubar/peritonealcancer samt spridd corpuscancer
- Radikal operation med lymfkörtelutrymning vid vulvacancer
- Fertilitetssparande kirurgi vid cervixcancer, trachelektomi
- Avancerade ingrepp vid recidiverande gynekologisk cancersjukdom, t.ex. bäckenexentration

Definition av utbildningscentrum

Enligt ESGOs definition ska ett certifierat utbildningscentrum ha tillgång till tumörkirurgiskt centrum, onkologiklinik med både medicinsk behandling och strålbehandling, patologavdelning samt regelbundna multidisciplinära ronder (MDK).

Rekommenderade operationsvolymerna för ett utbildningscentrum är, enligt ESGO, minst 150 nya gynekologiska cancerfall/år för den första subspecialiserade adepten och ytterligare 100 för nästa adept och detta kan tjäna som riktmärke och mål för vad våra svenska utbildningscentra ska kunna erbjuda för att tillgodose en bra subspecialistutbildning. För att uppnå denna volym samt med beaktande av den centralisering som sker i den gynekologiska

tumörkirurgen har genomgått, måste huvudansvaret för subspecialiseringsutbildningen ligga på en universitetsklinik.

Utbildningsansvar

Huvudansvaret för utbildningen ska ligga på verksamhetschefen på universitetskliniken i nära samarbete med företrädare för gynekologisk onkologi. En del av utbildningen kan ske på länsjukhus utanför universitetskliniken och delar av utbildningen kan genomföras på institutioner utomlands.

Krav för att påbörja subspecialiseringsutbildningen

- specialist i obstetrik och gynekologi, rekommendation minst 1 år
- rekommendation av verksamhetschef
- utbildningskontrakt godkänt av SFOGs styrelse

Utbildningens omfattning

Subspecialiseringsutbildningen är målstyrd men ska omfatta minst 3 års handledd aktiv tjänstgöring varav 9 månaders randutbildning vilket i praktiken innebär 5 års tjänstgöring. Viss del av tjänstgöringen bör ske vid ett internationellt gynekologiskt tumörkirurgiskt centrum, tid specificeras inte. Auskultation på annat nationellt center rekommenderas. Randutbildning/auskultation kan med fördel även ske på patologavdelning/röntgenavdelning

Följande randutbildning ska ingå:

- 3-6 mån gynekologisk onkologi
- 3 mån kirurgi (kolorektal, övre gastro)

Utbildningskontrakt

- En definierad handledare utses vid utbildningens start. Handledaren ska vara en av SFOG certifierad gynekologisk tumörkirurg. En handledare ska finnas vid ansvarig universitetsklinik om adeptens huvudanställning är utanför universitetskliniken.
- Ett utbildningskontrakt upprättas mellan adept, verksamhetschef och handledare.
- Kontraktet bör innehålla subspecialiseringsutbildningens innehåll inklusive randutbildningar, planerade kurser och forskningstid
- Kontraktet skickas till SFOGs fortbildningssekreterare för godkännande av SFOGs styrelse efter beredning av ordförande för tumör-ARG

Ansökan om att börja subspecialisering

Utbildningskontraktet, påskrivet av adept, handledare och verksamhetschef bedöms av ordförande alternativt sekreterare i tumör-ARG. Om villkoren för utbildningen bedöms uppfylla enligt utbildningsprogrammet, skickas kontraktet vidare till fortbildningssekreterare i SFOG för godkännande av SFOGs styrelse.

Utbildningens mål

Utbildningen är målstyrd. För att underlätta inläring för adept och som underlag vid utvecklingssamtal och slutgiltig bedömning används Blooms taxonomi i beskrivningen av de teoretiska kunskapsmålen. Där indelas kunskap och kompetens i stegrad kunskapsnivå. De sex nivåerna enligt Blooms taxonomi är:

1. Minnas (identifiera, beskriva)
2. Förstå (förklara, sammanfatta, definiera, exemplifiera)
3. Tillämpa (använda, applicera, diagnosticera på basal nivå, vidta åtgärder)
4. Analysera (särskilja, jämföra, reflektera, kategorisera)
5. Värdera (kritisera, bedöma, gradera, prioritera, motivera, diagnosticera på avancerad nivå, handlägga)
6. Skapa (producera, utveckla)

När det gäller de praktiskt diagnostiska och kirurgiska målen används nivåer uppdelade i fyra kategorier beroende av självständighetskrav:

- Kunna självständigt
- Kunna under viss handledning
- Kunna under aktiv handledning
- Ha kännedom om/ varit närvarande vid

Teoretiska mål

Övergripande mål att hålla sig uppdaterad med aktuell litteratur på gynecancer-området inklusive aktuella vårdprogram och avgörande publikationer.

Ett diagnostiskt prov på de teoretiska målen rekommenderas tidigt under utbildningen, efter ca 1 år.

Epidemiologi

En bred epidemiologisk kunskap om all gynekologisk tumörsjukdom.(4)

Diagnostik

Subspecialisten ska nå en kirurgisk erfarenhetsnivå så att han eller hon självständigt och med säkerhet kan ta fram relevant information vid utredning och stadieindelning vid gynekologisk cancer.(5)

- En övergripande kunskap om diagnostiska tekniker vad gäller cervix- och vulvadysplasier samt deras uppföljning cytologiskt och kolposkopiskt.(5)
- Kunskap om endometrium- och cervixbiopsiteknik.(5)
- Teoretisk och praktisk kunskap av gynekologiskt ultraljud och dess applikation vid gynekologiska tumörsjukdomar. (5)
- Kunskap om de bilddiagnostiska metodernas tillämpning vid gynekologisk cancer (specialistultraljud, slätröntgen, CT, MR, PET och scintografier).(4)
- Kunskap om biokemiska, molekylärbiologiska och genetiska metoder.(3)
- Kunskap om klassifikation och stadieindelning av gynekologiska tumörsjukdomar.(5)
- Kunskap om histopatologiska rutiner särskilt hanteringen av operationspreparat
- Kunskap om histopatologi och cytologi samt immunohistokemi och molekylär patologi vid gynekologisk cancer(4)
- Kunskap om tumörmarkörer vid de gynekologiska tumörsjukdomarna(4)

Ärftlig cancer

Kunskap kring ärftlighet vid de gynekologiska cancerformerna (såsom BRCA 1, BRCA2 och HNPCC/Lynch)(4)

Kunskap om differentialdiagnostik till gynekologisk cancer

Kunskap kring utredning, diagnostik och behandling av andra relevanta tumörformer såsom bröst-, kolorektal- och ventrikcancer samt cancer i urinvägarna (4)

Strålbehandling och medicinsk behandling

- Teoretisk kunskap om strålbehandling och cytostatikabehandling. (3)
- Tillräcklig kunskap för att kunna föra en dialog med gynekolog om utredning, behandling och uppföljning av gynekologiska cancerpatienter (5)
- Tillräcklig kännedom för att korrekt kunna informera och förbereda patienter inför onkologisk behandling. (4)
- Kunskap om biverkningar av onkologisk behandling (4)

Tumörkirurgisk cancervård

- Tidigt identifiera och ta hand om komplikationer till cancerkirurgi i samråd med urolog och andra kirurgiska specialiteter (4)
- Perioperativt handhavande och omhändertagande av patienter som genomgår extensiv cancerkirurgi (5)
- Perioperativt handhavande och omhändertagande av patienter i behov av tarmkirurgi (5).
- Stomivård (fysiologiteknik och bandagering) (3)

Cancerrehabilitering och palliativ vård

- Kunskap om det psykosociala omhändertagandet inkluderande sexologi (4)
- Kunskap om palliativ vård inklusive smärtlindring (5)
- Kunskap om nutrition hos cancerpatienter (4)
- Kunskap om riskfaktorer för och behandling av lymfödem efter behandling av gynekologisk cancer (3)

Kirurgiska mål

Den kirurgiska utbildningen är målstyrd och målen är uppdelade i fyra nivåer av självständighet. Målen är delvis uppdelade i delmoment för att underlätta stegvis inläring och progressionsbedömning.

Kunna självständigt:

- Diagnostisk laparoskopi med systematisk inspektion av bukhåla samt px-tagning
- Stadieindelning vid cervixcancer
- Abdominell hysterektomi (+/- SOE)
- Minimalinvasiv hysterektomi (+/- SOE)
- Radikal hysterektomi
- Iliakal körtelutrymning
- Radikal omentektomi
- Appendektomi
- Friläggande av uretär
- Basal retroperitoneal dissektion i bäcken vid carcinos
- Mobilisering av vänster/högercolon med lateralisering av uretär
- Adherenslösning
- Tunntarmsresektion med anastomos
- Anläggande av stomi
- Begränsade vulvaexcisioner vid VIN eller mindre vulvatumörer
- Mapping/stadieindelning vid vulvacancer

Kunna under viss handledning:

- Paraaortal körtelutrymning
- Diafragma stripping
- Vulvaresektion vid vulvacancer
- Körtelutrymning ljumske inklusive sentinel node
- Sentinel node förfarande vid corpus- och cervixcancer
- Cystoskopi
- Diagnostisk hysteroskopi

Kunna under aktiv handledning:

- Rektumresektion med primär anastomos

- Tumöranpassad kirurgi vid recidiv

Ha kännedom om/ varit närvarande vid:

- Avancerad cytoreduktiv kirurgi, inkluderande splenektomi,olecystektomi
- Exentrationskirurgi
- Reimplantation av uretär
- Urindeviation vid cystektomi
- Plastikkirurgisk rekonstruktion vid vulvacancer
- Palliativ kirurgi
- Trachelektomi

Utförda kirurgiska moment eller delmoment dokumenteras fortlöpande av adept och handledare i den separata *loggboken (se bilaga)*

Som stöd för att delmomenten ska godkännas bör som tumregel nedanstående operationsvolym beräknas:

- Ca 10 modifierade radikala hysterektomier
- Medoperatör vid minst 40 primäroperationer av ovarialcancer
- Minst 20 primäroperationer av corpuscancer som första operatör
- Medoperatör vid minst 5 primäroperationer av vulvacancer

Forskning, utveckling samt administrativ färdighet

- Deltagande vid minst ett internationellt möte/år (ex ESGO, IGCS, NSGO och ASCO möten) samt minst 1 nationellt möte (ex SFOG-veckan, Tumör-ARG och SSGO)
- Deltagande på minst en kurs (ex avancerad laparoskopisk tumörkirurgi på gris eller torsos, avancerad övre abdominal kirurgi eller annan gynekologisk tumörkirurgisk kurs)
- Deltagande fortlöpande i kvalitetsuppföljning, utveckling av regionala riktlinjer.
- Kunskap om initiering av kliniska studier och goda kunskaper i att bedöma och värdera vetenskapliga artiklar/evidens

Vetenskapligt arbete

Adepten ska vid certifiering presentera ett vetenskapligt arbete enligt något av följande:

- Medförfattare i minst en peer review granskad artikel på området gynekologisk cancer eller närliggande ämne
- Utföra en litteraturstudie i ett gynekologiskt ämne med fokus på bedömning av evidens (hög, medelhög eller låg/obefintlig), motsvarande 7,5 högskolepoäng (motsvarar 5 veckors heltidsarbete)

Om adepten tidigare genomgått en forskarutbildning inom annat ämne bör en begränsad vetenskaplig aktivitet inom ämnet gynekologisk cancer redovisas, t.ex. utformande av riktlinjer med litteratursökning, kvalitetsarbete inom kliniken etc.

Utvärdering och uppföljning

Utvärdering en gång per år i samtal mellan adept, handledare och verksamhetschef
Kontinuerlig utvärdering med progressionsbedömning av kirurgisk teknik i relation till ingrepp /delmoment med hjälp av loggbok

Certifiering

Certifiering/Examinationens i tre steg:

1. Ett utlåtande från handledare och ansvarig verksamhetschef som intygar att specialisten fullföljt och uppnått lärandemålen och fått godkända moment enligt subspecialiseringens utbildningsplan skickas till fortbildningssekreteraren i SFOG's styrelse samt ordförande i tumör-ARG.

Kliniska placeringar, loggbok med uppfyllda delmoment samt genomgångna kurser/konferenser ska framgå, gärna i form av ett strukturerat CV med relevanta intyg. Det vetenskapliga arbetet ska bifogas.

2. En muntlig examination av subspecialisten utförs med genomgång av lärandemålen enligt utbildningsplanen. Riktlinjer för den muntliga examinationen:

- Tumör-ARG har en förteckning över examinatorer (2-3 per universitetssjukhus) och föreslår personer till den aktuella examinationen.
- Examinationen planeras i samråd mellan examinatörer, SFOG fortbildningssekreterare och adept
- Examinationen sker företrädesvis på examinatorernas ort.
- Examinatorerna skall ha tillgång till underlagen ovan senast 2 veckor innan examinationen.
- Rekommenderad tidsåtgång 2-3 timmar. Det muntliga förhöret bör baseras på patientrelaterade fall och genomgång av alla de gynekologiska cancersjukdomarna
- Det vetenskapliga arbetet presenteras av adepten
- Vid examinationen närvarar:
  - en certifierad tumörkirurg (förslag från Tumör-ARG)
  - en specialist i gynekologi (förslag från Tumör-ARG)
  - fortbildningssekreterare i SFOG (eller ställföreträdare)
  - handledare kan med fördel närvara eller finnas tillgänglig per telefon

SFOG ersätter resekostnad och logi för examinatorerna och SFOG's fortbildningssekreterare (eller ersättare). Adeptens klinik ansvarar för egen och ev handledares kostnader för resor och logi i samband med examinationen

samt erlägger en avgift på 5000 SEK till SFOG för administration av examinationen i förväg.

Efter examinationen undertecknas intyg av examinatorer (finns på SFOGs hemsida).

3. Vid genomförd examination informeras SFOGs styrelse att subspecialiseringsutbildningen är genomförd och godkänd eller underkänd. Certifiering av subspecialisten utfärdas av SFOG och diplom utdelas i samband med kommande SFOG-vecka alternativt skickas hem till subspecialisten.

Vid underkänd examination ska examinator och handledare bestämma vad som behöver kompletteras och utforma en kompletteringsplan med punkter på ej uppnådda mål och hur dessa ska uppnås (inom ca 2 veckor).

Revidering av denna utbildningsplan bör ske vart tredje år – vid stora ändringar har fortbildningssekreteraren i SFOG sista ordet avseende vilken målbeskrivning som ska gälla.

Denna utbildningsplan beslutades av SFOGs styrelse (efter beredning av Tumör-ARG och fortbildningssekreteraren) oktober 2022 och gäller för adepter registrerade därefter.